

Esit. foto 23/11.2.1980

M
D

JOENSUU VARASLAMPI

Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus

Lea Väkeväinen 1979

Sisällys

	Sivu
Johdanto	2
Kaivauspaikan esittely	3
Kaivausalueen sijainti ja topografia	3
Kaivaustekniikka	4
Maalajit ja löydöt	4
Yhteenveto	6
Luettelo kartoista ja kuvatauluista	7
Kopio peruskartasta 4223 09 JOENSUU painettu 1974 ilki	8
Yleiskartta 1:500	9
Pintavaaituskartta 1 : 200	10
Pohjavaaituskartta 1 : 200	11
Kuvataulut	12-15

Johdanto

Joensuun Kettuvaarasta, Varaslammen koillisrannalta, Paavolan pellolta löydettiin 1940-luvulla vasarakirveen puolikas ja v. 1969 pyörökirves. Aluetta ovat inventoineet Pirjo Lahtiperä v. 1968 ja Matti Huurre v. 1973. Paikalla suoritti v. 1974 Maarit Suni kaivauksen. Vuonna 1979 ilmoitti Pohjois-Karjalan piirin TVL rakentavansa valtatie n:o 6 koillispuolelle kehätien.

Kesällä 1979 suoritti allekirjoittanut paikalla koekaivauksen, jonka rahoitti Pohjois-Karjalan piirin TVL. Kaivaus suoritettiin ajalla 14.6. - 20.7.1979 samanaikaisesti Joensuun Siihtalassa suoritettun kaivauksen yhteydessä.

Varaslammen kaivauksella toimi huk. Anne Vikkula apulaiskaivauksenjohtajana ja huk. Eeva-Liisa Nieminen kartanpiirtäjänä.

Helsingissä 31.1.1980

Lea Väkeväinen

JOENSUU VARASLAMPI

Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus 1979

Kaupunki: Joensuu

Maanomistaja: Pohjois-Karjalan piirin TVL

Peruskartta: 4223 09 JOENSUU, painettu 1974 Ilkka

Kaivausalueen koordinaatit: x = 4408

y = 8954

Alueelta tulleet löydöt: KM 2073¹:1-154.

Aikaisemmat löydöt: KM 17943, KM 19175:1-4^{1947/1-1318} (ks. Pirjo Lahtiperän Joensuun kaupungin inventointikertomus 1968, Matti Huurteen tarkastuskertomus 1973 ja Maarit Sunin kaivauskertomus Joensuu Varaslampi 1974).

Sivut 8-11 ovat kertomukseen liittyviä karttoja

Sivut 12-15 ovat kuvatauluja (negatiivien numerot ff. 51930-51941)

Diar. 10.1.1979.

Kaivausalueen sijainti ja topografia

Tutkittu alue sijaitsee Joensuun kaupungin Kettuvaarassa, n. 700 m linnuntietä rautatieasemalta itään, välittömästi valtatie n:o 6 koillispuolella sekä Kettuvaaran hautausmaan länsipuolella olevalla pellolla. Pelto oli kesannolla ja maasto oli paikalla suhteellisen tasaista (kartat s. 8, 9, kuva 1, s. 12).

Kaivaustekniikka

Kaivaus aloitettiin tuhoutuvan alueen kaakkoisosasta, jonne paalutettiin 30 m pitkä peruslinja 1000, johon koordinoitiin 2 metrin levyinen koeoja I. Koeoja I:n peruslinjaan koordinoitiin 16-32 metrin välein 8-48 metrin pituiset ja 2 metrin levyiset koillinen-lounas -suuntaiset koeojat II-VII sekä koeojien IV, V ja VI väliin ja koeoja VII luoteispuolelle 2x2 metrin suuruiset koekuopat, 2-4 kpl. Koeojat leikkasivat 83-84 metrin korkeuskäyrät. Koeojan I lounaispään koordinoitiin koeojasta tulleiden löytöjen perusteella 2x2 metrin suuruisista ruuduista tasokaivaus (kartta s. 10 kuvat 2-10, s. 13-15).

Koeojista poistettiin multakerros kaivinkoneella ohuina kerroksina, minkä jälkeen multa seulottiin. Multakerroksen jälkeen kaivamista jatkettiin lapiolla tasoittain. (Ensimmäinen taso esineluettelossa vastaa mullan jälkeen tullutta 10 cm:n paksuista hiekkakerrosta.)

Tasokaivausalueella turve poistettiin lapiolla ja ensimmäinen taso alkaa heti turvekerroksen jälkeen.

Kaivausalueella käytettiin yhtä kiintopistettä, joka sijaitsi koeoja II koillispuolella olevassa maakivessä. Sen lukema oli 147 ja absoluuttinen korkeus merenpinnasta 84,35 m (kartta s. 9). Korkeus kiintopisteelle siirrettiin Kettuvaaran siunauskappelin kivijalassa sijaitsevasta valtakunnallisesta kiintopisteestä, jonka korkeus on 82,30 m ymp. Koeojien peruslinjan puoleinen reuna vaaittiin turpeen pinnalta (kartta s. 10).

Maalajit ja löydöt

Multakerroksen paksuus vaihteli 10-20 cm:iin ja sen alta tuli esiin vaalean har-

maa erittäin hienorakeinen puhdas hiekka. Koeojan I koillisosan ruuduista 1000/500-504 tuli turpeen alta esiin kivikko, joka ulottui n. 30 cm:n syvyyteen saakka. Se vaikutti luontaiselta (kuvat 2, 3, s. 13). Lisäksi koeojan I ruuduista 1000-1002/508-510 tuli multakerroksen alta näkyviin n. 2 m pitkä ja n. 1 m leveä itä-länsi -suuntainen likamaaläikkä, joka osoittautui historiallisen ajan likakuopaksi. Koeojat ja tasokaivausalue kaivettiin 30-40 cm syvälle asti. Koeojien I-IV koillispuolelta, multakerroksesta löytyi seulottaessa pari kolme kvartsi-iskosta ja saviastianpalaa ja koeojasta V löytyi mullasta hioimen kappale (KM 20731:146). Tasokaivausalueelta tuli parhaimmillaan vain 38 löytöä ruutua kohden ja tihein löytökerros sijaitsi n. 20 cm:n syvyydessä maanpinnasta laskien.

Irrallisia löytöjä kertyi seuraavasti:

	kpl
Saviastianpaloja	158
<u>Kivilajiesineitä</u>	
hioimen kappaleita	1
kivilaji-iskoksia	3
<u>Pii</u>	
kaapimia	3
iskoksia	36
<u>Kvartsi</u>	
kaapimia	9
ytimiä	1
iskoksia	39
<u>Kvartsiitti</u>	
iskoksia	5

	kpl
Asbestinpaloja	68
Palaneita luita	6

Tärkeimmän löytöryhmän muodostavat saviastianpalat. 158 palasta koristeltuja on vain 29 kpl ja reunapaloja 9 kpl. Astioiden reuna on ollut suora ja paksunnettu ulospäin. Astiat on koristeltu kapealla kampaleimalla tai tekstiilipainanteilla. Useissa paloissa on myös naarmutusta. Saven sekoitteena on käytetty asbestia ja kiillettä. Savimassa on lujaa ja tiivistä ja väriltään harmaata tai punertavan ruskeaa. Koristelun ja saven sekoiteaineen perusteella keramiikka edustaa Luukonsaaren, Sarsa-Toimitsan ja tekstiilikeramiikkaa.

Yhteenveto

Alueella tutkittiin yhteensä 532 m². Tihein löytöalue sijaitsi tutkitun alueen eteläosassa välittömästi valtatie n:o 6 koillispuolella tasokaivausalueella, n. 83 metrin korkeudella (kartta s. 9). Löydöt ovat todennäköisesti peräisin v. 1974 tutkitun asuinpaikan ylärajalta. (Sunin kaivauksen tihein löytöalue 5-7 on sijainnut vuoden 1979 kaivauksen alapuolella, vrt. Sunin kaiv. kertomus). Koeojien I-V koillispäästä tulleet löydöt ovat todennäköisesti liikkuneet peltotöiden yhteydessä.

Tuhoutuvaksi ilmoitettu alue saatiin kokonaan tutkituksi.

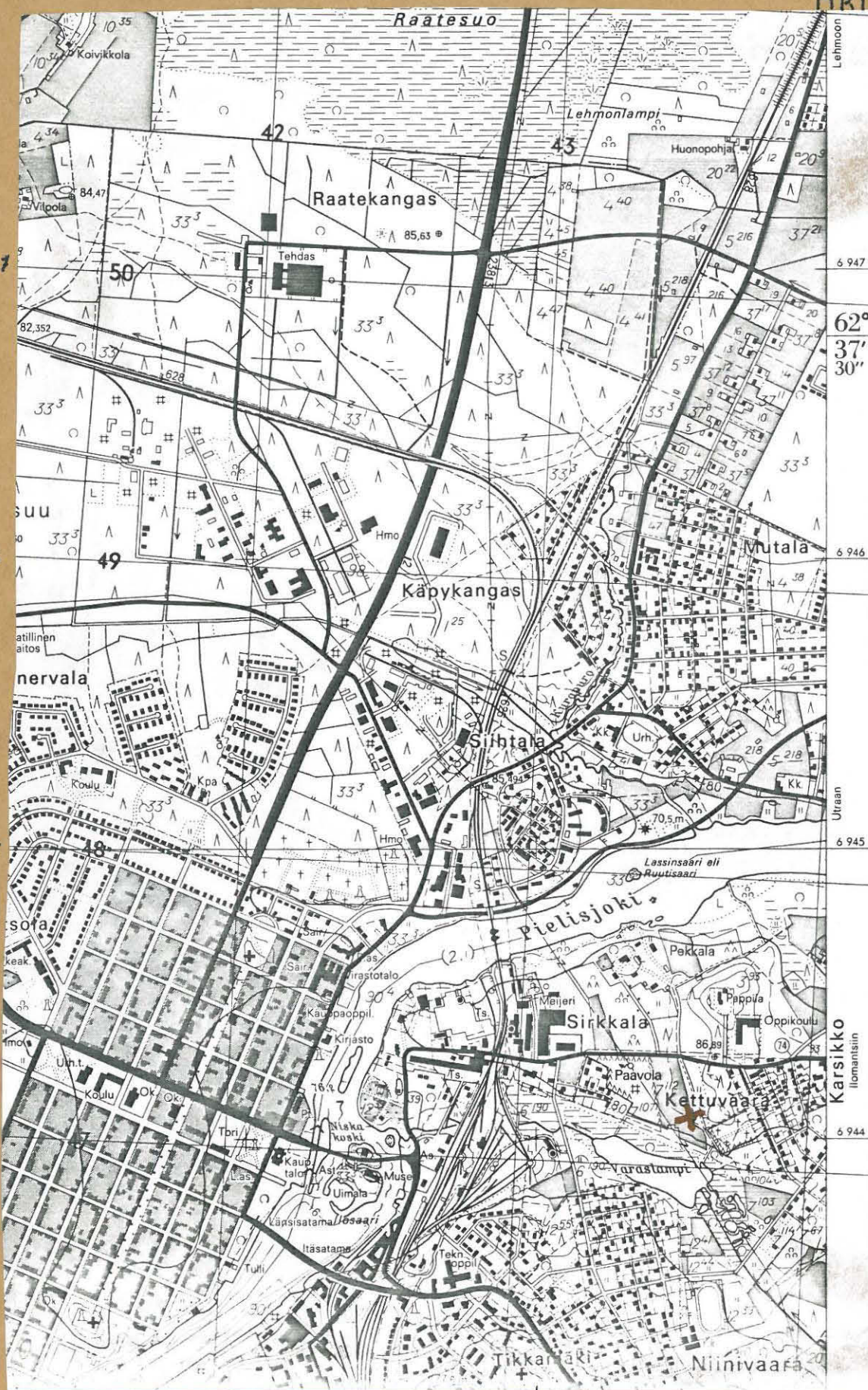
Luettelo kartoista ja kuvatauluista

Kartat:	s. 8	Kopio peruskartasta 4223 09 JOENSUU, painettu 1974, A 4
	s. 9	Yleiskartta 1:500 A 2, Pohjois-Karjalan piirin TVL:n karttaluonnoksen pohjalta 1:500 L. Väkeväinen, A. Vikkula
	s. 10	Pintavaaituskartta 1:200 A 1
	s. 11	Pohjavaaituskartta 1:200 A 1
Kuvataulut:	s. 12	Kuva 1, yleiskuva kaivauspaikalle (neg. 51930-31)
	s. 13	Kuva 2, koeoja I (neg. 51932)
	s. 13	Kuva 3, koeojan I koillisosa (neg. 51933)
	s. 13	Kuva 4, koeoja III (neg. 51934)
	s. 13	Kuva 5, koeojan III lounaispää (neg. 51935)
	s. 14	Kuva 6, koeoja IV (neg. 51936)
	s. 14	Kuva 7, koeoja V (neg. 51937)
	s. 14	Kuva 8, koeoja VI (neg. 51938)
	s. 15	Kuva 9, tasokaivausalue (neg. 51939-40)
	s. 15	Kuva 10, tasokaivausalue (neg. 51941)

kopio
peruskartasta no 4223 09 JOENSUU

1:20 000

Hki 1974

6947

6946

6945

6944

6947

69 50

62°
37'
30"

6946

69 49

6945

69 48

6944

69 47

488

489

490

X kaivausalueen koordinaatit

x = 4408

y = 8954

JOENSUU VARASLAMPPI

1

ff 51930-31

yleiskuva kaivauspaikalle, luode-kaakko

JOENSUU VARASLAMPPI

2

f 51932

koeaja I, taso 3,
lounas-koillinen

3

f 51933

koeajan I koillisosa,
taso 1

4

f 51934

koeaja III, taso 3
lounas-koillinen

5

f 51935

koeajan III lounaispää,
taso 2

6

J 51036

koeoja IV, taso 3,
lounas-koillinen

7

J 51037

koeoja V, taso 3,
lounas-koillinen

8

J 51038

koeoja VI, taso 3,
lounas-koillinen

JOENSUU VARASLAMPPI

9

ff 51339-40

koeojan I lounaispään koordinoitu
tasokaivaus, taso 2, kaakko-luode

10

f 51041

tasokaivaus, taso 3,
etelä-pohjoinen